

לכה את עמבתי

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

גליון תשמא
ערש"ק פרשת מטות-מסעי

"כאן ישננו, כאן הוקרנו" - ביאור המשלים

"התרת נדרים" כיסוד בעבודת השי"ת

ג' מצוות נצטוו ישראל בכניסתם לארץ

כיצד להימלט מן הכעס

פתח דבר

בעזרה"ת.

לקראת שבת קודש פרשת מטות-מסעי, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי, את קונטרס 'לקראת שבת' (גליון תשמא), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקלה"ה נב"מ זי"ע.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים כפי שנאמרו, ואף עובדו מחדש ונערכו ע"י חברי המערכת, ולפעמים בעת העיבוד הושמט ריבוי השקו"ט בפרטי הענינים והרחבתם עם המקורות כפי שהם מופיעים במקורם [ובפרט, במדור 'חידושי סוגיות', שמופיעים כאן רק עיקרי הדברים], ויש להיפך, אשר הביאורים נאמרו בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו יותר ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו על-אתר או בתוכן הענינים), וימצא טוב, ויובל לעמוד בעצמו על אמיתת הדברים.

ויה"ר שנוכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה'", ונוכה לשמוע תורה חדשה, תורה חדשה מאתי תצא, במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
מכון אור החסידות

תוכן הענינים

ג מקרא אני דורש

"כאן ישננו, כאן הוקרנו" - ביאור המשלים

יקשה במשל רבי תנחומא למסעות בני"י "כאן ישננו, כאן הוקרנו, כאן חששת את ראשך", דלכאו' מה הנמשל לדוגמאות אלו, ויבאר באופן נפלא, דמרומים בזה ג' מסעות הראשונים של בני"י

(ע"פ לקוטי שיחות ח"י"ה עמ' 390 ואילך)

ו פנינים

אחד מחמש מאות בדיוק / האם חלוקת הארץ לעתיד לבא נעשתה כבר?

ז יינה של תורה

"התרת נדרים" כיסוד בעבודת הש"ת

הנודר הוא חוטא, או מקיים מצות "קדושים תהיו"? / המעלה האמתית היא כביטול הנדרים וזיכוך העולם / ראשי המטות מרוממים את בני ישראל שיוכלו לברר הדברים הגשמיים / התרת הנדרים היא הכנה לכניסת ישראל לארץ

(ע"פ לקוטי שיחות ח"י"ג עמ' 105 ואילך)

י פנינים

"ה"ה" - קליפה, ה"ה - קדושה / שיוכת "ענני הכבוד" ה"א"הב את הבריות"

יא חידושי סוגיות

ג' מצוות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ

יפלפל בטעם שבחר הרמב"ם הכתובים שהביא על חיוב מצוות בנין ביהמ"ק / יבאר ע"פ יסוד חדש דקיום מצוות מינוי מלך ומלחמת עמלק ומינוי מלך מלבד חיובם בפ"ע ישנם גם בתור פרט ו"דין" בשלימות גוף מצוות בנין הבית

(ע"פ 'הלכות ביהמ"ב להרמב"ם עם חידושים וביאורים' סי' כ)

(לקוטי שיחות ח"י"ז עמ' 298 ואילך))

יד תורת חיים

כיצד להימלט מן הכעס

טו דרכי החסידות

מניעות ועיכובים מבפנים ומבחוץ

מקרא אני דורש

ביאורים ופירושים בפשוטו של מקרא

"כאן ישננו, כאן הוקרנו" - ביאור המשלים

יקשה במשל רבי תנחומא למסעות בני "כאן ישננו, כאן הוקרנו, כאן חששת את ראשך", דלכאור' מה הנמשל לדוגמאות אלו, ויבאר באופן נפלא, דמרומזים בזה ג' מסעות הראשונים של בני

בפירוש רש"י ריש פרשתנו:

"למה נכתבו המסעות הללו? להודיע חסדיו של מקום, שאע"פ שגזר עליהם לטלטלם ולהניעם במדבר, לא תאמר שהיו נעים ומטולטלים ממסע למסע כל ארבעים שנה ולא היתה להם מנוחה, שהרי אין כאן אלא ארבעים ושתיים מסעות .. זה מיסודו של רבי משה הדרשן.

ורבי תנחומא דרש בו דרשה אחרת:

משל למלך שהיה בנו חולה והוליכו למקום רחוק לרפאותו. כיון שהיו חוזרין, התחיל אביו מונה כל המסעות. אמר לו: כאן ישננו, כאן הוקרנו, כאן חששת את ראשך".

וצריך ביאור: היכן מצינו בנמשל - מסעי בני ישראל - ענינים אלו של "כאן ישננו", "כאן הוקרנו", ו"כאן חששת את ראשך"?

ב. והנה בגור אריה פירש: "כי לפעמים היו ישראל בנחת ובשלוה, וזהו 'ישננו'; ולפעמים היו ישראל בצער, כאשר היה חסר להם דבר, וזהו 'הוקרנו'; ולפעמים בסכנה היו, וזהו כמו חולה החושש בראשו".

אך לפי פירושו נמצא שהמשל והנמשל רחוקים המה, דבמשל מדובר על שינה - ואילו בנמשל מדובר על "נחת ושלוה" (ולא על שינה בתוכנה הפרטי); במשל מדובר על קור וצינה - ואילו בנמשל על "צער" בכ"ף (שאינו תלוי בקור דוקא, כמובן); במשל מדובר בחולה החושש בראשו - ואילו בנמשל על "סכנה" בכ"ף (שיכולה להיות בכמה אופנים, ולא דוקא סכנת חולי).

ועל כן נראה לפרש באופן קרוב יותר, ששלושת ענינים אלו שבמשל - מכוונים הם בנמשל

לקראת שבת

כלפי שלושת המסעות הראשונים שנסעו ישראל ממצרים עד ים סוף, כדלקמן.

ג. המסע הראשון שנסעו ישראל היה ביום הראשון של פסח - ואז נסעו "בני ישראל מרעמסס ויחנו בסוכות" (פרשתנו לג, ה).

ופרטי מסע זה מבוארים הם בדברי רש"י (בכמה מקומות):

בתחילה "היו ישראל מפוזרין בכל ארץ גושן. ולשעה קלה כשבאו ליסע ולצאת, נקבצו כולם לרעמסס" באופן של "ואשא אתכם על כנפי נשרים" (יתרו יט, ד ובפרש"י);

ולאחר שנתקבצו כולם לרעמסס נסעו משם לסוכות. ו"מאה ועשרים מיל היו, ובאו שם לפי שעה, שנאמר 'ואשא אתכם על כנפי נשרים'" (פרש"י בא יב, לז);

ולאחר שהיו שם כמה שעות, הרי נשאררו בסוכות גם לשינת הלילה - שכן הנסיעה מסוכות היתה רק "ביום השני" (פרש"י בשלח יג, כ), כך שבלילה שבין היום הראשון לשני היו עדיין בסוכות.

ומעתה מובן היכן מצינו בנמשל "כאן ישננו" - בהמסע מרעמסס לסוכות, שישנו שם.

[ואגב אורחא - יש להעיר ולהוסיף (הבא לקמן - מלקוטי שיחות חלו"ע' 11 הערה 36):

הנה ידוע ה"מדרש אגדה" שהובא בכמה ראשונים (עיטור - הובא בשו"ת הרשב"א ח"ג ספ"ד. ר"ן סוף פסחים. ועוד), בתוכן מצות ספירת העומר בין פסח לעצרת:

כאשר יצאו ישראל ממצרים ואמר להם משה שהובטח כי כאשר יצאו ממצרים "תעבדון את האלקים על ההר הזה", שאלו ישראל את משה "אימתי עבודה זו?" וכאשר השיב להם משה "לסוף חמשים יום", אז התחילו למנות את הימים (כל אחד לעצמו) מתוך תשוקה וצפיה לקבלת התורה על הר סיני.

ולפום ריהטא יש להקשות: למה לא התחילו לספור תיכף כשיצאו ממצרים - ביום ט"ו בניסן (אלא רק בט"ז ניסן)? ועוד ידועה שאלה כללית בענין ספירת העומר - מאי טעמא עיקר הספירה צריך להיות בלילה דוקא?

אמנם לפי הנ"ל י"ל בפשטות:

כיון שנסיעת בני ישראל מרעמסס לסוכות היתה באופן של "ואשא אתכם על כנפי נשרים", ונסעו מרחק גדול בזמן קצר ביותר - הרי חשבו שתיכף ימשיכו ויבואו להר סיני לקבלת התורה.

ולכן באותו יום (ט"ו ניסן) לא שאלו למשה "אימתי עבודה זו"; רק כאשר החשיך היום - ליל ט"ז ניסן - וראו שעומדים להישאר לישון בסוכות ועדיין אינם קרובים להר סיני לקבלת התורה, אז שאלו "אימתי עבודה זו" ואז התחילו למנות הימים.

ולכן גם לדורות, מתחילים לספור ב(א) ט"ז ניסן דוקא (ולא בט"ו), (ב) בלילה דוקא (כשם שאז התחילו לספור בליל ט"ז).

ד. המסע השני שנסעו ישראל היה "ויפצעו מפוכות ויחנו באתם אשר בקצה המדבר"

(פרשתנו לג, ו).

לקראת שבת

ה

ובמסע זה התחדשו ענני הכבוד, כדברי הכתוב (בפ' בשלח יג, כ-כא): "ויסעו מסוכות ויחנו באתם בקצה המדבר. וה' הולך לפניהם יומם בעמוד ענן לנחותם הדרך"; וי"ל, שבמסע הראשון מרעמסס לסוכות לא הוצרכו לענני כבוד, כי כיון שנסיעה זו היתה באופן ד"על כנפי נשרים" (פרש"י בא יב, לז) הרי אין צורך בענני כבוד - ודוקא במסע השני התחדש הענין דענני כבוד שמלווים את ישראל.

והנה, א' התפקידים העיקריים של ענני הכבוד היה - להקיף את בני ישראל כמו סוכה, "אצף לבל יכה בהם שרב ושמש" (כמבואר בפוסקים הל' סוכה - טור, שולחן ערוך ונ"כ אורח חיים סי' תרכה. וראה גם פרש"י אמור כג, מג. ובכ"מ). ומעתה נמצא מתאים הלשון "כאן הוקרנו" - לגבי מסע זה מסוכות לאיתם, שבו התחדש ענין ה"צל" של ענני הכבוד, שענינו למנוע חמימות ולשמור על מזג "קר".

ולהעיר, שהיו לעננים עוד תפקידים, וכגון זה שהענן שנוסע לפניהם היה מנמיך את הגבוה ומגביה את הנמוך, והורג נחשים ועקרבים (פרש"י בהעלותך י, לד). אך בפשטות לא היה צורך בתפקידים אלו עד שהיו במדבר ממש (לאחרי שיצאו מים סוף), ששם לא היו דרכים סלולות ושם הוא מקום "נחש שרף ועקרב" (עקב ח, טו). ונמצא שבשלב זה (כאשר עוד לא הגיעו אל המדבר ממש) עיקר הענין דענני הכבוד היה בזה ש"הוקרנו", צל ומניעת החמימות. - ועיין גם בהמבואר (לענין סוכה) בלקוטי שיחות חל"ב ע' 741, וש"נ].

ה. המסע השלישי היה: "ויסעו מאתם וישב על פי החירות.. ויחנו לפני מגדל" (פרשתנו לג, ז). ומה שהתחדש במסע זה היה שבני ישראל טענו כנגד משה רבינו ואמרו (בשלח יד, יא-יב): "המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר, מה זאת עשית לנו להוציאנו ממצרים. הלא זה הדבר אשר דברנו אליך במצרים לאמר, חדל ממנו ונעבדה את מצרים, כי טוב לנו עבוד את מצרים ממותנו במדבר".

והנה, טענה זו שטענו ישראל כנגד משה היתה טענה שכפית, השייכת להמוח שבראש (ובזה שונה היא משאר הנסיונות שהיו במדבר, שעיקרם היה מצד זה שהיו רעבים ללחם וצמאים למים, ולא טענה בשכל - דוק ותשכח).

ולכן מתאים למסע זה הלשון "כאן חששת את ראשך" - שכאן היה פגם ומיחוש בה"ראש" (שכל) שבישראל.

פנינים

עיונים וביאורים

סיחון גו' עוג גו" (פרשתנו לב, לג), איתא בירושלמי (בכורים פ"א ה"ח) "חצי שבט מנשה לא נטלו מעצמן". ופני משה' שם מפרש: "דויתן להם משה כתיב, והן לא בחרו מעצמן בתחילה כמו בני ראובן ובני גד".

וקשה, שהרי זה שבקשו בני גד ובני ראובן אחוזה מעבר לירדן לא היה לרצון משה רבינו, ועד שהשווה אותם למרגלים, ואם כן, מדוע נתן משה רבינו מעצמו לחצי שבט מנשה ש"לא בחרו מעצמן" אחוזה בעבר הירדן?

ויש לומר בטעם הדבר:

מצינו שכל הענינים העיקריים השייכים לעם ישראל נפעלו ע"י משה רבינו, וכמו התורה ש"משה קיבל תורה מסיני" (אבות פ"א מ"א), ועד ש"אפילו מה שתלמיד ותיק עתיד להורות לפני רבו כבר נאמר למשה מסיני" (ירושלמי פאה פ"ב ה"ד), וכמו כן בנוגע לגאולת ישראל אמרו חז"ל "משה הוא גואל ראשון הוא גואל אחרון" (ראה שמו"ר פ"ב, ו. דב"ר ספ"ט. ועוד).

וכן הוא בנוגע לירושת הארץ, דאיתא בב"ב (נו, א) "כל שהראהו הקב"ה למשה חייב במעשר", ומפרש הגאון בעל 'צפנת פענח' (ראה צפע"נ המלוקט עה"ת ברכה לד, א) "דהוא קידש בראיה שלו האויר", והיינו דירושת וקדושת הארץ היתה גם כן על ידי משה.

והנה לעתיד לבוא "ירחיב ה"א את גבולך" (פ' ראה יב, כ. שופטים יט, ח) וירשו בני ישראל גם את ארץ קיני קנזי וקדמוני (ספרי ראה שם. רש"י שופטים שם. ב"ר ספמ"ד. ועוד), ועל פי זה יש לומר שלכן נתן משה לבני מנשה (ש"יוסף חבב את הארץ" (פירש"י פנחס כז, א)) חלק בעבר הירדן כדי שגם ירושת החלק שמעבר לירדן לעתיד לבא תהיה על ידי משה רבינו.

(ע"פ לקוטי שיחות חכ"ה עמ' 210 ואילך)

אחד מחמש מאות בדיוק

בפרשתנו (לא, כה ואילך) מסופר שהקב"ה ציוה למשה לחלק את המלקוח לשתיים, מחצית לתת לאנשי הצבא ומחצית לכל העדה, ולהפריש מכס לה' - אחד מחמש מאות מחלק אנשי הצבא, ואחד מחמשים ממחצית השני'. לאח"ז מפרט הכתוב כמה הי' סכום מחצית המלקוח וכמה הי' סכום אחד מחמש מאות שהפרישו אנשי הצבא.

והקשה האוה"ח הק' וז"ל: "צל"ד למה האריך כ"כ בפרטי החשבון בדבר שיכול כל הבא למנות לידע כי כך יעלה למחצה וכן יעלה למכס וגו', גם בענין מחצת העדה. . דן אנכי שלא היה צריך לאומרו". וכן הקשו הרמב"ן ועוד מפרשים, ותירצו באופנים שונים.

ויש לתרץ, דבזה בא הכתוב ליישב תמי' אפשרית, והיא: אילולי המפורש בכתוב, הרי בפשטות לא מסתבר כלל, שהשבי והמלקוח באדם ובבהמה מספרם יעלה למספר מדויק עד כדי כך שמחציתו יחולק לקבוצות של חמשים וחמש מאות בדיוק, בלי שיוותר עודף, וכלשון הגמ' (חולין כת, בועוד) "א"א לצמצם". וא"כ קשה, למה לא צוה הקב"ה מה לעשות עם העודף?

ולכן מפרט הכתוב את כל המספרים בפרטיות, להודיע שבנדוד אכן הי' לכל מין בפ"ע מספר מדויק, ולא נשאר עודף.

[והא דלא פירט כמה הי' אחד מחמשים, כי אחרי שכתב שלא הי' עודף כשחלקו לחמש מאות מובן מעצמו שגם בחמשים הי' כן].

(ע"פ לקוטי ח"ג עמ' 110 ואילך)

האם חלוקת הארץ לעתיד לבא נעשתה כבר?

על הפסוק "ויתן להם משה לבני גד ולבני ראובן ולחצי שבט מנשה בן יוסף את ממלכת

יינה של תורה

ביאורים בעניני הפרשה על דרך החסידות

"התרת נדרים" כיסוד בעבודת השי"ת

הנודר הוא חוטא, או מקיים מצות "קדושים תהיו"? / המעלה האמתית היא בביטול הנדרים וזיכוך העולם / ראשי המטות מרוממים את בני ישראל שיוכלו לברר הדברים הגשמיים / התרת הנדרים היא הכנה לכניסת ישראל לארץ

כ"ו ציווי וציווי שנצטוו בו ישראל, מסרו תחילה משה לנשיאים – "ראשי המטות", ורק אחר כך לכל עדת ישראל, ומכל מקום לא נתפרש הדבר בכל ציווי וציווי, ודוקא גבי דין נדרים שבריש פרשתנו מפרטת התורה "וידבר משה אל ראשי המטות . . איש כי ידור" וגו'. ובטעם הדבר מה שדוקא כאן נתפרש מה ש"חלק כבוד לנשיאים", כתב רש"י שבזה נתכוונה תורה לרמז דין מיוחד בענין הנדרים השייך לנשיאים, ודין זה הוא מה ש"הפרת נדרים ביחיד מומחה, ואם אין יחיד מומחה, מפר בשלשה הדיוטות".

והדבר תמוה ביותר, הלא עיקר פרשת נדרים הוא לכאורה מה שנצטוונו "איש כי ידור נדר . . לא יחל דברו, ככל היוצא מפיו יעשה", ואם כן, כאשר מחפשים ללמוד דין מיוחד בנדרים גבי נשיאים יש ללמוד הלכה השייכת לעיקר הפרשה שהוא קיום הנדר, ומה ראו חכמים ללמוד דין בכללי הפרת הנדר דייקא?

ויש לבאר תחילה מהות ענין הנדרים בעבודת האדם ועל פי פנימיות הענינים, וממילא יתברר אשר תכלית ענין הנדרים הוא בהפרתם דוקא, ובפרט כאשר מדבר אודות "ראשי המטות", וכפי שיתבאר לקמן.

הנודר הוא חוטא, או מקיים מצות "קדושים תהיו"?

ביחס חז"ל לענין הנדרים מצינו שני קצוות הפכיים:

בירושלמי אמרו (נדרים פ"ט ה"א), שתחילת התרת הנדר היא שאומרים לו לנודר "לא דייך מה שאסרה לך התורה, אלא שאתה מבקש לאסור עליך דברים אחרים"? והיינו שאדם הנודר הוא חוטא, שהלא די לו במה שאסרה תורה, ואסור לו להוסיף איסורים על עצמו.

ואף שמטרת הנדרים היא למען הוסיף זהירות והרחקה מן החטא, שלכן מפריש עצמו מענינים מותרים בכדי לא לבוא לאיסור, מכל מקום הרי מובן הדבר על פי המבואר בסה"ק (תניא פל"ו, ע"פ תנחומא נשא טז ועוד) שתכלית ומטרת מה שברא השי"ת את עולמו, היא שבני ישראל יתעסקו בדברים הגשמיים לשם שמים ולעניני מצוות, ובכך יזככו וירוממו את הענינים הגשמיים, עד שיהפך העולם הגשמי השפל להיות מקום ודירה ראוי' שישכון בו השי"ת. וממילא אם אוסר אדם על עצמו מדברים גשמיים בנדרים ובשבועות, הרי הוא מפריע למילוי תכלית בריאת העולם.

ומאידך, אמרו רז"ל שצריך האדם לפרוש מעניני העולם, אף מדברים מותרים שבהם, פן יגרר אחריהם ויהא נחות ומגושם, והוא מה שנצטוינו "קדושים תהיו" - "קדש עצמך במותר לך" (ריש פרשת קדושים, וביבמות כ, א, ובתניא פ"ל "שהוא מדאורייתא"). וסיוע לענין הפרישות הוא מה שהאדם אוסר על עצמו בנדר את אותם הענינים שהוא נמשך אליהם בטבעו, ובכך בנקל לו יותר לפרוש מהם. ובפירושו אמרו חכמים במשנה (אבות פ"ג מ"ג) "נדרים סייג לפרישות".

ומוכרח הדבר לומר שדיברו רז"ל כנגד דעותיהם השונות של בני האדם, שיש אלו שתקנתם בנדרים ובפרישות, וישנם אלו שאם ינדרו חוטאים ייקראו, ודי להם במה שאסרה תורה, וכפי שיתבאר.

המעלה האמתית היא בביטול הנדרים וזיכוך העולם

האדם הוא בחיר הבריאה והוא נעלה משאר מיני דומם צומח וחי, ולכן בכחו של יהודי להעלות ולרומם את כל עניני הבריאה ולעשותם דירה לו ית'. ואם כן ראוי לו להתעסק עם עניני העולם בכדי להעלותם לקדושה. ואף שיש לחוש שמא יגרר אחר הנאות העולם, הנה כל עוד שהולך בדרך התורה והמצווה, ועוסק אך במילוי שליחותו בעולם, אין לחוש לכך, ואסור לו לפרוש מעניני העולם ולמנוע עלייתם וזיכוכם. ועל יהודי שכזה דיברו רז"ל באמרם שהנודר הוא חוטא.

אך במה דברים אמורים, באותו שמתנהג כפי ש"האלוקים עשה את האדם ישר", אבל ישנם אלו ההולכים אחר שרירות לבם - "והמה ביקשו חשבונות רבים", ואין מילוי שליחותם עומד בראש מעיינם, אלא מחפשים רח"ל כל טצדקי שבעולם בכדי לשקוע עוד בחומריות ועניני תאוות והנאות שבעולם. ועל אותם בני אדם כיוונו רז"ל כאשר שיבחו את הפרישות, ואותם הדריכו "נדרים סייג לפרישות", כיון שאכן זקוקים הם לעזר וסיוע לפרוש מהענינים הגשמיים שהם מתבוססים בהם (וראה בארוכה לקוטי שיחות ח"ד עמ' 1076).

ואם כן מובן אשר המעלה האמתית היא אצל אותו יהודי שאינו זקוק לנדרים, ואדרבא אסור לו לנדר ולזנוח את בריו הענינים הגשמיים. ואם כבר נדר, הרי יש להתיר הנדר ולשוב למלאות תכלית בריאת העולם, לעשות לו ית' דירה בתחתונים.

ראשי המטות מרוממים את בני ישראל שיוכלו לברר הדברים הגשמיים

והרי הדברים בנותנים טעם למה שמצינו בדיני נדרים ובפרט בפרשתנו, אשר מתיר הנדר הוא העומד בדרגה נעלית מן הנודר, וכמו שאב מתיר לבתו באותו זמן שהיא ברשותו ו"כל שבח נעורים לאבי", ואיש מתיר לאשתו ש"רשות בעלה עלי", ועיקר התרת נדר היא אצל "חכם" דוקא.

והטעם הפנימי לזה, הוא משום שאותם הנודרים המה בדרגה שעדיין צריכים לנדוד ולהפריש עצמם מהדברים הגשמיים, וכאשר מתירים הנדר הרי זה משום שנתעלו ואוחזים במדרגה שבה כבר אין חשש שימשכו אחר אותו דבר גשמי, ואדרבא – יתעסקו עמו ויעלוהו לקדושה. ולכך צריכים הם לאדם הנעלה מהם שהוא מרוממם ומציבם באותה דרגה שאינם זקוקים יותר לנדור, ואדרבא צריכים התרה.

ומעתה מובן, שכאשר התורה מרמזת שיש בנוגע לפרשת נדרים מעלה מיוחדת ו"חלק כבוד" לנשיאים, הרי פשיטא שאין המדובר בקיום ענין הנדרים, אלא בביטול הנדר דייקא, כי עיקר הענין והמעלה הם בהתרת נדרים, שהיא תכלית בריאת העולם שלא לפרוש ממנו אלא להתעסק עמו לקדשו.

וזהו תפקידם של "ראשי המטות", לרומם את ה"מטות" כולם למעמד ומצב שבו יהי באפשרותם להתיר את הנדר ולזכך את עניני העולם.

התרת הנדרים היא הכנה לכניסת ישראל לארץ

פרשת הנדרים נאמרה בסמוך לכניסת בני ישראל לארץ הקדושה, וסיבת הדבר היא משום שתוכן ענין הפרת הנדרים קשור במיוחד עם התקופה של היציאה מן המדבר ויישוב הארץ:

בהלכם במדבר, לא התעסקו בני ישראל עם הענינים הגשמיים, שהרי מזונם הי' לחם מן השמים, והרוו צמאונם מבארה של מרים, ולבושיהם היו גדלים עמהם (עקב ח, ד ובילקוט שמעוני שם), אבל משנכנסו לארץ, הרי פסק המן, והיו צריכים לעסוק בעבודת הארץ ובסידור דפת בעמל ויגיעה.

וכפי המבואר למעלה, הרי דוקא בהיותם בארץ ממלאים בני ישראל את כוונת בריאת העולם, יותר מבהיותם במדבר ועסוקים בענינים רוחניים בלבד, משום שאז דוקא הם מקדשים ומזככים את עניני העולם הגשמיים והחומרניים ומתקינים אותם להיות דירה לו ית'.

וכהכנה לכניסתם לארץ, נאמרה להם פרשת התרת נדרים שתוכנה וענינה הוא ביטול הפרישות, וניצול עניני העולם כראוי לשם שמים ולעניני תורה ומצוותי', עד אשר ממלאים את רצון השי"ת, ועושים את העולם דירה לו ית' בתחתונים.

[וראה עוד במקור הדברים, שנבאר שם שכל אדם שייך לעבודה זו דיוכוך הגשמיות, וההוראה הנלמדת בענין זה ממצות קיום הנדר].

פנינים

דרוש ואגדה

שייכות "ענני הכבוד" ל"אוהב את הבריות"

אודות מיתת אהרן נאמר בפרשתנו "ויעל אהרן גו' וימת שם גו' וישמע הכנעני גו'" (לג, לה-מ), ובאר רש"י על הפסוק "וישמע הכנעני - כאן לימדך שמייתת אהרן היא השמועה, שנסתלקו ענני הכבוד".

במדריש חז"ל מבואר שענני הכבוד היו בזכותו של אהרן, הבאר היתה בזכות מרים, והמן היה בזכות משה. ויש לבאר את הקשר בין ענני הכבוד לאהרן הכהן דווקא:

במן היו חילוקים בין איש לרעהו, מ"לחם" ועד "דכו במדכה וגו'" (בהעלותך יא, ח), שאצל צדיקים היה המן מוכן, ואצל רשעים היה באופן אחר (ראה יומא עה, א). בבאר המים, הנה גם הם באו באופן של התחלקות לכל אחד ואחד בפני עצמו, נוסף על ההתחלקות ש"כל נשיא ונשיא . . . נוטל מקלו ומושך אצל דגלו ומחנהו ומי הבאר נמשכין דרך אותו סימן ובאין לפני חניית כל שבט ושבט" (פרש"י חוקת כא, כ).

מה שאין כן ענני הכבוד, שהקיפו וכללו את כל בני" בשוה. וגם אלה שלקחו אתם את הפסל (ראה שמור"ר רפכ"ד), גם אותם כללו ענני הכבוד, בלי חילוקים בין אחד לרעהו.

על פי זה תוכן השייכות של ענני הכבוד לאהרן דווקא:

אהרן היה "אוהב את הבריות" (אבות פ"א מ"ב), היינו, שגם אלה שמעלתם היחידה היא שהם "בריות" - ברואי הקב"ה, היה אוהב אותם. ולכן נאמר על אהרן "ויבכו את אהרן שלשים יום כל בית ישראל" (חוקת כ, כט), ומפרש רש"י "האנשים והנשים, לפי שהיה אהרן רודף שלום ומטיל אהבה כו".

ולכן היו ענני הכבוד בזכותו של אהרן, שמכיון שהיה אוהב את הבריות ללא התחלקות, המשך את ענני הכבוד שכללו את כל בני" בשוה.

"לה" - קליפה, לה - קדושה

על הפסוק בפרשתנו (לב, מב) "ונובח הלך וילכוד גו' ויקרא לה נובח בשמו" פירש רש"י "לה אינו מפיק ה"א כו' לפיכך היא רפה כו' ותמהני מה ידרוש בשתי תיבות הדומות לה, ויאמר לה בועז, לבנות לה בית". ויש לבאר ענין זה על דרך הרמז: בשלושת הפעמים בהן תיבת "לה" אינה מפיק ה"א, מדובר על דברים השייכים לקליפה וסטרא אחרא.

העיר שלכד נובח היתה מערי האמורי. "ויאמר לה בועז" מוסב על רות המואביה. ו"לבנות לה בית" הוא ל"חנופה וגסות הרוח שירדו לבל" (סנהדרין כד, א).

וזהו שתיבת "לה" במקומות אלו "רפה", כי למציאות הקליפה וסטרא אחרא אין תוקף וחזוק, ו"רפה" וחלשה היא. ורק בדברים השייכים לקדושה יש תוקף וקיום נצחי.

ועל זה תמה: מילא לגבי נובח, הרי נשאהר העיר בצד הקליפה והוא רק כבשה והכניעה, וממילא תיבת "לה" רפה, להראות החלישות שבקליפה.

אך רות המואביה הרי נתגיירה ונכללה בעם ישראל. וגם ה"חנופה וגסות הרוח שירדו לבל" נתהפכו לקדושה, וכביאור אדמו"ר הזקן (תורה אור יז, ב) על מאמר רז"ל "במחשכים הושכני כו' זה תלמודה של בבל" (סנהדרין שם) שהתורה ירדה למקום החושך ו"אפילו בשקר". ונמצא, שה"חנופה" שבכלל נתהפך לקדושה בתלמודה של בבל.

ולכן "תמהני מה ידרוש בשתי תיבות הדומות לה", וממה נפשך, הקליפה שברות ובלל נתבטלה לגמרי, ואינה מציאות "רפה" כי אם "לא" לגמרי. ובחינת הקדושה שבהם - מציאות חזקה היא, ואם כן, בתיבת "לה" שבהם היה צריך להיות ה"א דגושה, להראות על התוקף והחזוק שבקדושה.

חידושי סוגיות

עיון ופלפול בסוגיות הפרשה

ג' מצוות שנצטוו בכניסה לארץ

יפלפל בטעם שבחר הרמב"ם הכתובים שהביא על חיוב מצוות בנין ביהמ"ק / יבאר ע"פ יסוד חדש דקיום מצוות מינוי מלך ומלחמת עמלק ומינוי מלך מלבד חיובם בפ"ע ישנם גם בתור פרט ו"דין" בשלימות גוף מצות בנין הבית

דא"כ למה הביא הרמב"ם בהל' ביהב"ח, כשבא להודיע חיוב לדורות (והכא הוא עיקר מקומו אף יותר מהל' מלכים, וק"ל), פסוק דקאי רק בבניית משכן במדבר. ומוכח דנקיט הרמב"ם דכתוב זה מורה על מצוה כללית דביהמ"ק לדורות (וכ"ה במדרשים, סדר עולם רבה ספ"ו ותנחומא תצא יא פסיקתא דר"כ פ"ג עה"פ והי' בהניח גו' ועוד). ושוב צ"ע למה בהל' מלכים בחר כתוב אחר (ולהוסיף דבמדרשים (תנחומא ופסיקתא) שם הובאה נמי ההלכה שברמב"ם הל' מלכים, וניכר שמשם לקחה, אבל במדרשים הביאו למצות ביהמ"ק הכתוב דועשו, והרמב"ם בדוקא שינה לכתוב אחר).

ג צ"ע דלכאור' כבר אשכחן בסנה' כ: וספרי פ' ראה פסוק אחר שהוא ציווי מפורש על ביהמ"ק לדורות - והי' המקום אשר יבחר ה"א לשכן שמו שם גו', ולמה העדיף הרמב"ם הכתוב דועשו לי מקדש (שלפי פשוטו קאי במשכן, ורק לפי מדרשו קאי על ביהב"ח כנ"ל). וכבר תי' בזה הכס"מ דלהרמב"ם הא ד"והי' המקום גו'" אינו ציווי לבנות הבית אלא סיפור בעלמא הוא שיש מקום שבו יבחר ה' ולשם יביאו הקרבנות, ובש"ס וספרי לא הובא אלא לראי' על סדר הציוויים שצריך

בריש* הל' ביהב"ח להרמב"ם מ"ע לעשות בית לה' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות כו' שנא' ועשו לי מקדש, וכבר נתפרש בתורה משכן שעשה משה רבינו, והי' לפי שעה שנא' כי לא באתם עד עתה וגו'. אבל בריש הל' מלכים הביא חיוב זה מכתוב אחר וז"ל ג' מצוות נצטוו ישראל בשעת כניסתן לארץ למנות להם מלך כו' ולהכרית זרעו של עמלק כו' ולבנות להם בית הבחירה שנא' לשכנו תדרשו ובאת שמה", ונתקשו המפרשים בטעם השינוי מהכא להתם. ובלח"מ כ' ד"ועשו לי מקדש" איירי במשכן שבמדבר ו"לשכנו גו'" קאי במשכן שילה שלאחר הכניסה לארץ. ועדיין אין מובן

(* כבר נודע בשערים ספר "הל' בית הבחירה להרמב"ם עם חידושים וביאורים" בו לוקטו חידושי וביאוריו של רבינו בהלכות בית הבחירה להרמב"ם. ומרגלא בפומי' דרבינו, אשר לימוד הלכות הבית בימים אלו של בין המצרים - בהם חרב הבית - הוא סגולה והכנה לגאולה. ויתירה מזו: לימוד הלכות בנין הבית הרי הוא כבנין הבית עצמו (ראה ב"פתיחה" לספר הנ"ל ביאור ענין זה באריכות). וע"ד "כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה" ו"נשלמה פרים שפתינו". אשר לכן הבאנו בקובץ זה ביאור הלכה בהל' בית הבחירה להרמב"ם, מתוך א' הסימנים שבספר הנ"ל. המוציאים לאור.

ע"י חברותי באה ע"י סדר זה, דגדר מינוי מלך דורש שאחריו תבוא מלחמת עמלק ובנין המקדש, וגדר בנין ביהמ"ק דורש שיוקדם לו מינוי מלך ומנוחה מעמלק וכו' (ולהעיר מהדין שאין מוסיפין על שטח העזרות אלא ע"י מלך, שבועות יד. וברמב"ם הל' ביהב"ח פ"ו הי"א. ועיי' עיון יעקב לסנה' שם, שו"ת בית הלוי ח"ב ס"א סק"ח בהגהה. ואוי"ל דשייך גם לעצם הבנין ולא רק בשביל ההוספות כו', כיון דחובת הבנין הוא חיוב ציבור ולא יחידים, כמ"ש הרמב"ם בסהמ"צ סוף מ"ע, ומינוי מלך משלים מציאות דציבור; אי נמי י"ל בפשטות יותר דהבנין מוטל על המלך לעשותו ולצוות את ישראל כו', עיי' בכתובים שהביא הרמב"ם בהל' מלכים שם ה"ב ובפי' הרד"ק עליהם). ומחזור מה שטרח הרמב"ם לצרף ג' המצוות (הן בסהמ"צ גבי חיוב ביהב"ח, ששם הובאו ב' האחרות מגדר היותן פרט ודין משלים במצות ביהב"ח; והן בהל' מלכים, ששם הענין דביהב"ח הובא כפרט ודין בעניני הל' מלכים – מינוי מלך ומלחמתו בעמלק).

ומעתה יתיישב תוכן ההלכות דריש הל' ביהב"ח, שבא לחזק ולייסד נקודה זו דשלימות ביהב"ח באה ע"י מצוות האחרות, והראנו לזה ראי' מן המשכן, כיון שבו נתקיים גם ענין מינוי מלך, דמשה מלך הי' (הל' ביהב"ח להלן פ"ו הי"א), ולאחרי מנוחה מעמלק דס"פ בשלח, ומכאן חזינן דאע"פ שלמעשה הציווי דכל ג' המצוות אינו אלא משנכנסו לארץ (כש"ס ומדרשות שהביא בהל' מלכים), ה"ז קאי בחיוב כל אחת מן המצוות כמצוה גמורה בפ"ע, דאכן מינוי מלך ועמלק כמצוות לעצמן לא היו קודם לזה; אבל מלבד זה ישנם גם בתור פרט ושלימות במצות ביהב"ח, וראי' לדבר מן המשכן.

וכדי שתהי' ראייתו מן המשכן ראי', יסד הרמב"ם תחילה יסוד זה דהמשכן הוי ג"כ מכלל מצוות בנין הבית, כי מצוה אחת

לקיים בעת הכניסה לא"י (הנמנים בהל' מלכים שם) דתחילה יש להכרית עמלק ואח"כ לבנות בית הבחירה. מיהו עצ"ע כי סו"ס דרך הרמב"ם להביא ראיות פשוטות יותר מן הכתובים אף אם אינם בש"ס (ראה לח"מ בהל' מלכים שם ה"ב וכיד מלאכי כללי הרמב"ם ס"ד), וגם דאי נקיט הרמב"ם הכי דהוי ראי' לגבי סדר המצוות הנ"ל – אמאי לא הביאו עכ"פ בהל' מלכים שם דמיירי במצוות אלו יחד כו'.

והנה להלן בהל' ביהב"ח ממשיך ומפרט סדר גלגולי כל המקדשות, מן המשכן ועד ירושלים, פרטי הבנין דכ"א וכמה עמד כו', גלגל, שילה, נוב, גבעון, ולבסוף "בית עולמים" (והוא ממשנה דזבחים קיב: גבי חילוף היתר ואיסור במות בין התקופות דאזו). וצ"ע למאי הלכתא בספר היד, ומאי דהוה הוה. ואף לצורך הלכה שלאח"ז ברמב"ם, דמשבאו לירושלים נאסרו שאר מקומות לבנות בהם ולהקריב בהם כו', מ"מ אין נוגע כלל כל גלגולי ושינויי התקופות שבין כל המקדשות הנ"ל (ואף מוסיף על המשנה מספרי השנים כו').

וית' כ"ז בהקדים הטעם שטרח הרמב"ם להזכיר בהל' מלכים, דמיירי במינוי מלך, גם חיוב בנין הבית (ועיי' גם בסהמ"צ מ"ע כ, שבה מנה מצות בנין הבית – טרח לצרף המדרש הנ"ל דג' מצוות שנצטוו כו', וצ"ע מאי שייכי זל"ז בגדרי ההלכה). ולכן נראה דהוא לפי שג' מצוות אלו "תלויות זו בזו" (ל' רש"י סנה' שם), היינו דאף שמצוות נפרדות הן ה"ה משלימות זו את זו, וכל אחת היא גם "דין" ופרט בחברתה כיון שמשלימתה (ויל"ע אם רק לכתחילה או גם לעכב דאי אפשר לזו בלא זו). ובהמשך לזה ילפינן בש"ס מן הכתוב דשייכותן זל"ז היא גם בנוגע לסדרן. פי' דסדר זה אינו רק דין על הגברא (שמוטלות עליו ג' מצוות נפרדות לגמרי זמ"ז, ויש עליו דין שיקדים מצוה פלונית לחברתה); אלא הוא גדר בהחפצא דמצוות אלו, ששלימות כ"א

שבנו הי' קבוע יותר. ושוב ממשך "ושס"ט שנה עמד כו' וכשמת עלי חרב ובאו לנוב ובנו שם מקדש וכשמת שמואל חרב ובאו לגבעון ובנו שם מקדש. וימי נוב וגבעון נ"ז שנה", וחזינן דדייק להדגיש ד"מקדש" הי' שמו אף שלא הי' שם הארון כידוע (ולהכי בכ"מ נק' רק "במה גדולה", עיי' מלכים א ג, ד. תוספתא זבחים ספ"ג), כי מצות בנין המקדש נתקיימה גם אז, ומדגיש "בנו", דהי' בנין אבנים. עיי' רש"י פסחים לח: [וצ"ע אם הי' שם מלך (ונוב נבנה ע"י שמואל, עיי' זבחים קיח: ל' מלוכה בשמואל. וגבעון ע"י שמואל, עיי' ילקוט שמואל א כח מסדר עולם) שאול או דוד, עיי' סדר עולם פי"ג ועוד], אלא שעדיין לא היתה מנוחה מוחלטת ממלחמה ולהכי לא הי' זה "בית עולמים", וכדמסיים "ומגבעון באו לבית העולמים", דאז הי' ענין המלכות בשלימות – מלכות דוד ושלמה, וענין המנוחה מעמלק בשלימות.

[וי"ע] בהא דלא הי' מלך בבית שני, כברמב"ם הל' ביהב"ח פ"ו הי"ד, ואוי"ל דאי"צ והוי המשך דבית הא', ועיי' שו"ת שאלת דוד בתחילתו (קונט' דרישת ציון וירוש'). ולהעיר דלענין המלוכה, כיון שנמשח דוד המלכות לו ולזרעו לעולם כו', הל' מלכים פ"א הי"ז וה"ט, וראה צפ"ע לסנה' כאן. וראה הסדר שיהי' בבית ג' בב"א – בהל' מלכים פי"א, עיי"ש].

וְלֵאחֲרָיו בהל' מלכים דמיירי כבר בכניסה לארץ ובקיום כל ג' המצוות עצמן ממש (דכבר הי' בית ולא אהל כנ"ל, וכן היתה מנוחה שלאחרי י"ד שכבשו וחלקו כנ"ל, וע"י יהושע דמלך הי') הביא הכתוב דלשכנו גו' דמיירי כבר בבית קבוע יותר (ומ"מ לא הביא כתוב דמיירי בבית עולמים ממש דירושלים, כי מיירי בעת הכניסה לא"י ולא כשבאו לירושלים. ועיי' ספרי דבי רב שם בסופו).

היא לכל הבנינים, ואת זאת מדגיש הרמב"ם במה שמביא דוקא הכתוב ד"ועשו לי מקדש" (דמיירי במשכן, והיינו דהוי ציווי לשעתו ולדורות גם יחד, עיי' ספרי דבי רב לספרי ראה פיסקא יד, אוה"ח תרומה על הכתוב, קרית ספר על הרמב"ם כאן), להורות שמצות בנין "בית אה" (היינו בכלל, ולא דוקא "במקום אשר יבחר" בקביעות, כדהביא בהל' מלכים בל' "בית הבחירה") היא ציווי אחד לכל הדורות, וזהו שממשך ומסיים ה"א "וכבר נתפרש בתורה משכן שעשה משה כו'", להדגישנו שהמצוה דמיירי בה הכא קאי (גם) על משכן שעשה משה. הרי דתיכף משהי' מלך (משה) ומנוחה מעמלק, החל החיוב לדורות ד"ועשו לי מקדש".

וזהו שהאריך כ"כ בכל המשכנות והבנינים, להדגישנו דמאז ואילך הי' תמיד חיוב לבנות מקדש, כי "ועשו לי מקדש" הוא דדורות, ומפרט היאך נתקיים במשך רצף כל השנים כולן (ע"פ מנין שנות כל אחד שפירט) באופנים שונים וצורות בנין שונות, אבל השוה שבכולם שהיו בית לה' כו' ווי"ל גם נפק"מ לדינא בזה"ז לענין מה שחקר במנ"ח מצוה רנד גבי איסור עשיית תבנית הבית דלהלן פ"ז הי"י אי היינו נמי תבניות דכל משכנות אלו, ודו"ק]. והולך ומפרט בהדגשה נקודה הנ"ל, דמשכן משה הי' רק "לפי שעה" ובבנין אהל (ארעי), והיינו בהתאם למצב ה"מנוחה" דבני' אז, שעדיין הלכו ממסע למסע במדבר. וממשך "כיון שנכנסו לארץ העמידו המשכן בגלגל י"ד שנה שכבשו ושחלקו", והיינו דעדיין שהו בארץ באופן ד"לפי שעה" ולא בקביעות ומנוחה גמורה ולכן נמשכה צורת בנין דאהל ומשכן בלבד (והרי יהושע הי' מלך, כברמב"ם הל' מלכים שם ה"ג). וממשך "ומשם באו לשילה ובנו שם בית של אבנים", והיינו לפי שגם מנוחתם היתה יותר מקודם לכן, כי כבר כבשו וחלקו, וממילא גם המשכן

תורת היים

מכתבי עצות והדרכות בעבודת השי"ת בחיי היום יום

כיצד להימלט מן הכעס

ההתבוננות בנוכחותו של הבורא ואיך שהוא בוחן כליות ולב, וההתבוננות בענין ההשגחה הפרטית - מרחיקים את האדם מלבוא לידי כעס; בקשת מחילה גמורה על פגיעה בכבוד הזולת תמנע את ההתרגזות והפגיעה בכבודו להבא

וכשיתרגל בזה הנה ילך מצבו הלך וטוב.

(אגרות קודש חפ"ז ע' ער)

הצורך לבקש מחילה יחליש ההתרגזות

אודות מדת ההתרגזות והכעס שלה, תבקש את המורים שלה שיסבירו לה בביאור רחב ענין השגחה פרטית, שהוא מיסודי אמונתנו, ותוכנו אשר בורא העולם ומנהיגו משגיח בהשגחה פרטית על כל פרטי דברי ימי חיי, זאת אומרת אשר בכל רגע נמצאת היא תחת השגחת הבורא המביט על כל פעולותי, ולכשתתבונן בהענין כמה פעמים עד שיוחקק בזכרונה, בודאי שיפעול עלי' להחליש ההתרגזות והכעס וכו'.

כן תקיים המצווה על פי השולחן ערוך, שמי שפוגמים בכבודו, אפילו מתוך כעס, צריך לבקש ממנו מחילה גמורה, וכיון שבקשת מחילה קשה הוא על האדם ובכל זה תתגבר על זה ותבקש מחילה - הנה בכל פעם שתעמוד להתרגז בטח יעלה בזכרונה שאחרי כן תהי' צריכה לפעול בעצמה ביטול לבקש מחילה, וגם זה יעזור לה להחליש מדת ההתרגזות וכו'.

ולהוספת ברכת ה' יתברך בזה, הרי עלי' להשפיע על החברות שלה בעיני אהבת ישראל וקירוב הלבבות בין אחת לחברתה, שאז במדתו של הקב"ה שהיא מדה כנגד מדה אלא שכמה פעמים ככה, מוסיפין מלמעלה בזה להמשתדל בזה.

(אגרות קודש חפ"ז ע' קסט)

הנה ה' נצב עליו

מהעצות לענין הכעס, הוא ההתבוננות איך שמלא כל הארץ כבודו של מלך מלכי המלכים הקב"ה, וביותר על פי דברי רבנו הזקן בפרק מ"א בתניא קדישא, אשר ה' נצב עליו וכו' ומביט עליו ובוהן כליות ולב אם עובדו כראוי, שכשנזכרים על ענין זה איך שנמצאים בנוכחותו של השם יתברך ויתעלה, ובאותו רגע ה' בוחן כליות ולב - הרי אין מקום לכעוס וכו', והוא הדבר והעצה גם להצלחה במלחמת היצר ומחשבות המבלבלות וכו' אודותם כותב.

(אגרות קודש ח"ח ע' קכד-ה)

במענה על מכתבו . . בו כותב אשר לפעמים סובל הוא ממדת הכעס.

הנה יחזור בעל פה בתניא ריש פרק מ"א מתחלת הפרק עד עמוד קיב שורה שני' תיבת "לפני המלך", כן יבקש את המדריך שלו שיבאר לו כללות התוכן של אגרת הקדש סימן כ"ה', וכשירגיש שמתחיל להתכעס - יחזור בעל פה את הנ"ל ויחשוב על דבר תוכן האגרת הנ"ל,

1) ושם: כל הכועס כאילו עובד עכו"ם וכו'. והטעם מובן ליודעי בינה, לפי שבעת כעסו נסתלקה ממנו האמונה, כי אילו היה מאמין שמאת ה' היתה זאת לו, לא היה בכעס כלל. ואף שכן אדם, שהוא בעל בחירה, מקללו או מכהו או מזיק ממנו ומתחייב בדיני אדם ובדיני שמים על רוע בחירתו, אעפ"כ, על הניזק כבר נגזר מן השמים, והרבה שלוחים למקום.

דרכי החסידות

שיחות ומכתבים בעניני עבודת ה'
מכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

מניעות ועיכובים מבפנים ומבחוץ

כעת הנה ת"ל המניעות ועיכובים מבחוץ הסיר הקב"ה מאתו, והמניעות והעיכובים שיכול להיות מבפנים צריך להסיר בעצמו

מניעות ועיכובים ממינים שונים

ברוך פודה ומציל, ת"ל אשר בא אל המנוחה ויוכל בעזרתו ית' לשקוד בתורה ועבודה בלי שום מונע ומעכב מבחוץ.

אמנם נודע הדבר מענין המניעות ועיכובים, שיש בהם מינים ממינים שונים, כפי אשר ידע איניש בנפשי, וגם אפילו באלו אשר עבודתם, או מסיבת המזג והשנים יפעלו לדחות את היצר הרע, הנה הנפש הבהמית עודנו יש לו שליט[ט]ה, ומה גם נפש הטבעי בתקפו עומד, וממציא מניעות ועיכובים מפנים, ומלבישם בלבושי שכל ומדות בני אדם, הנקרא נימוס, אבל תוכנם האמיתי הוא שרש פרה ראש ולענה.

לימוד בינוני בלימוד החסידות

לכן האיש החפץ בחיים, ראשית העבודה בקבלת עול גמור מוחלט, לקבוע בכל יום זמן קבוע, לא פחות מג' שעות ללמוד דא"ח, בלימוד בינוני, דהיינו שלא לדייק ביותר בפלפולים של הבל, ושלא בדרך קריאת מכתב, כי אם בלימוד להבין הנאמר, ולקלוט שיוכל לחשוב בהענין שלמד ולדבר בו בשפה ברורה.

וכך סדרו של דבר הלימוד, תחלה צריכים ללמוד כל המאמר כולו פעם אחת, לידע בכללות הענין המתבאר במאמר ההוא היינו קוטב הענין ("וויסען וואס רעדט זיך אין דעם מאמר"),

ואחר כך ללמוד אותו פעם שניה פרקים-פרקים, ובין פרק לפרק לחזור על הנאמר בו במחשבה ודיבור, ואחר כך ללמוד פעם שלישית, בעיון לפי ערך, שאז מתחיל הענין להיות נקלט בשכלו, ומתחיל להרגיש בענין ("ער הייבט אן לעבין אין דעם פארשטאנד, און דער ענין לעהבט בא איהם").

והחיות האמיתי הוא העבודה שבלב בתפלה, כמובן בגוף נקי ע"ד החסידות, כמבואר בענין יפנה עצמו, לנקות עצמו מענינים הגופניים ("אפרייניקין זיך פון גופניות'דיקע זאכין"), ופעולת החיות הזו נראה וניכר בכל דרכיו, במשך היום במדות טובות וגעגועים לתורה ועבודה.

להסיר המניעות שיכול להיות מבפנים

כעת הנה ת"ל המניעות ועיכובים מבחוץ הסיר הקב"ה מאתו, והמניעות והעיכובים שיכול להיות מבפנים צריך להסיר בעצמו. והשם יתברך יהי' בעזרו בגשמיות וברוחניות.

מקוה הנני כי מעורר את אנ"ש שי' לקבוע זמני לימוד חסידות ברבים, ויקח חלק גדול בזה כי זה חובת כל אחד מאנ"ש שי'.

(אגרות קודש ח"א ע' קצ-קצא)

